

Emlékeztető

A deviza alapú hitelezéssel kapcsolatos érvénytelenségi perekben felmerülő jogalkalmazási kérdéseket vizsgáló – a Kúria elnöke által felállított, az ország különböző szintű bíróságainak ilyen ügyeket tárgyaló bírának képviselőiből álló Konzultatív Testület a 2018. október 10-én megtartott ülésén az Európai Unió Bírósága (EUB) által 2018. szeptember 20-án az Ilyés Teréz és pertársa által az OTP Bank Nyrt. és pertársa elleni perben a Fővárosi Ítéltábla által előterjesztett előzetes döntéshozatali kérelemben feltett öt kérdés tárgyában hozott C-51/17. sz. ítélet értelmezése során az alábbi álláspontot alakította ki.

Az EUB – egyezően a 6/2013. PJE határozat 1. pontjában, illetve a 2/2014. PJE határozat 1. pontjának első bekezdésében kifejtett állásponttal – abból indult ki, hogy a jelen esetben az árfolyamkockázat fennállása, annak a fogyasztó általi viselése a deviza alapú kölcsönszerződés jellegadó sajátossága.

Az első és második kérdésre adott válaszában az EUB – a Kúria devizahiteles pereket tárgyaló bírának 2016. november 28. napján tartott értekezletének egyhangú álláspontjával egyezően – lényegében azt mondta ki, hogy az „egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel” nem veszi el e jellegét azáltal, hogy azt utóbb egy kötelező érvényű, a szerződés fogyasztóval történő megkötését követően elfogadott nemzeti jogszabályi rendelkezés módosítja, amely arra irányul, hogy más szabályt léptessen az említett szerződésben foglalt valamely semmis feltétel helyébe. Az utóbb elfogadott nemzeti jogszabályok – bár a védelem a fogyasztókat „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint” illeti meg – nem szűkíthetik a fogyasztókat a 93/13 irányelv alapján megillető védelmet. Ennek következtében az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselését eredményező szerződési feltétel tisztességtelensége érdemben vizsgálható, annak ellenére, hogy e feltételt a devizahiteles törvények utóbb módosították.

A harmadik kérdésre adott válaszában az EUB – a 2/2014. PJE határozat 1. pontjához fűzött indokolásban foglaltakkal egyezően – utalva a C-26/13. számú¹ és a C-186/16. számú² ügyben kifejtettekre – ismételten hangsúlyozta, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése alapján az a követelmény, amely szerint a szerződési feltételeket világosan és érthetően kell megfogalmazni, nem korlátozható azok kizárólag alaki és nyelvtani szempontból való érthetőségére. Ennek kapcsán – az Európai Rendszerkockázati Testület devizahitelezésről szóló, 2011. szeptember 21-i ERKT/2011/1. sz. ajánlására utalással – tartalmilag megegyezően a 2/2014. PJE határozat 1. pontjának a Civilisztikai Kollégiumvezetők 2015. november 9-10. napján a Magyar Igazságügyi Akadémián tartott Országos Értekezletéről készített jegyzőkönyv A. I.1. pontjában kifejtett értelmezésével – rámutatott arra, hogy a pénzügyi intézményeknek elegendő tájékoztatást kell nyújtaniuk a kölcsönfelvevők számára ahhoz, hogy ez utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak, és e tájékoztatásnak ki kell terjednie legalább a kölcsönfelvevő lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészletekre gyakorolt hatására. Bár az EUB a konkrét ügy körülményeire tekintettel utalt rá, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak figyelembe kell vennie a szóban forgó kölcsönszerződésben foglalt „Kockázatfeltáró nyilatkozat”-ot és a szerződés megkötését megelőzően szolgáltatott esetleges további tájékoztatást, nem fogalmazott meg olyan többletkövetelményt, hogy a tájékoztatás során bármilyen konkrét adatot vagy számítást közölni kell a fogyasztóval, ha a tájékoztatásból az árfolyamkockázat mibenléte és annak gazdasági következményei a fogyasztó számára ennek hiányában is világosan és egyértelműen felismerhetők.

A negyedik kérdésre adott válaszában az EUB – a 6/2013. PJE határozat indokolásának III/2. pontjában kifejtettekkel összhangban³ – hangsúlyozta: annak mérlegelése során, hogy a szerződés elsődleges tárgyának meghatározására vonatkozó feltételt világosan és érthetően fogalmazták-e meg, a szerződés összes olyan feltételét figyelembe kell venni, amelyek a megkötésekor abban szerepeltek,

¹ Kásler Árpád, Káslerné Rábai Hajnalka kontra OTP jelzálogban Zrt. (C-26/13. sz. ügy)

² Ruxandra Paula Andricuic és társai kontra Banca Românească SA (C-186/16. sz. ügy)

³ „Az érvénytelenségi ok fennálltát mindig a szerződéskötés időpontjában kell vizsgálni. A szerződéskötést követően bekövetkezett változásokat ... az érvénytelenségi okok vizsgálata során nem lehet figyelembe venni.”

függetlenül attól, hogy egy törvény utóbb kötelezően és visszamenő hatállyal módosított egyes feltételeket. A fogyasztó ugyanis ebben az időpontban dönti el, hogy szándékában áll-e az eladó vagy a szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeket elfogadva szerződést kötni.

Az ötödik kérdésre adott válaszában az EUB kiemelte, hogy a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó, a kereset (vizsontkereset) mikénti elbírálását érintő szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet. A tisztességtelenség hivatalbóli megállapításának – összhangban a Legfelsőbb bíróság 1/2005. (VI. 15.) PK véleményében, illetve a 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4. pontjában foglaltakkal – előfeltétele, hogy a szükséges jogi és ténybeli elemek az eljáró bíróság rendelkezésére álljanak.

A Konzultatív Testület a C-51/17. sz. ügyben hozott ítéletet, úgy ítélte meg, hogy az sok tekintetben megerősíti a Kúria eddigi gyakorlatát. Az árfolyamkockázat tisztességtelenségének vizsgálhatósága, vizsgálati szempontjai vonatkozásában az EUB ítélet nem tartalmaz olyan új szempontokat, amiket a vonatkozó joggyakorlatában az EUB már nem fejtett volna ki és amiket a Kúria már ne vett volna figyelembe joggyakorlat-egységesítő tevékenysége során. Jelenleg a Kúria részéről újabb, általános jellegű elvi iránymutatás kibocsátása, illetve a korábbiak módosítása nem szükséges. Az egyes szerződések érvényességét az egyedi perekben eljáró bíróságoknak kell megítélniük a Kúria – az EUB-nak újabb joggyakorlatával is teljes mértékben összhangban álló – korábbi elvi iránymutatásai figyelembevételével. A Konzultatív Testület megítélése szerint a C-51/17. sz. ügyben hozott ítélet nem biztosít új vagy szélesebb körű jogalapot a fogyasztók számára a perlésre, ezért azon fogyasztók számára, akik eddig nem láttak indokot a perlésre, ez az ítélet sem szolgáltat alapot újabb perek indítására; a már folyamatban lévő perekben a Testület pedig az eddigi iránymutatások szerinti elvek érvényesítését tartja irányadónak.